

RODOVÉ STEREOTYPY A ROZDIELY

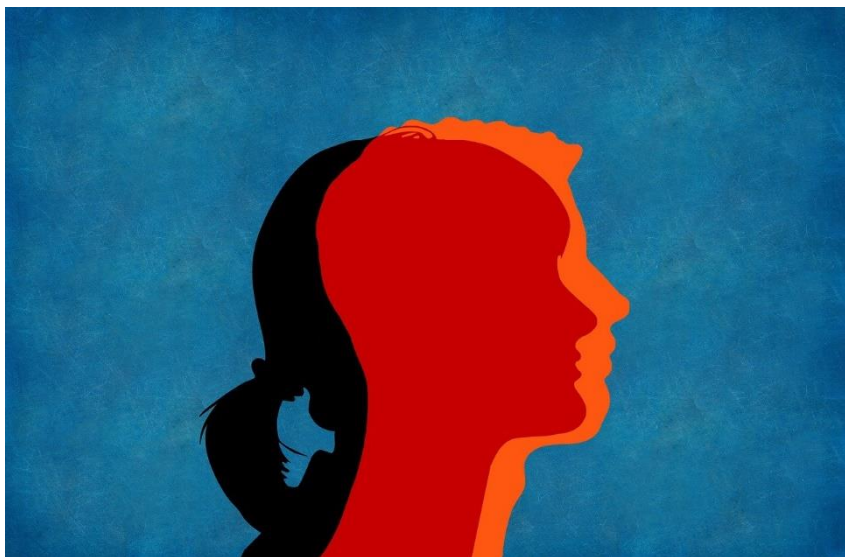
MINISTERSTVO PRÁCE,
SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

RODOVÉ STEREOTYPY

Rodové stereotypy vychádzajú z presvedčení (zvyčajne zastaraných) o rolách, schopnostiach a vlastnostiach mužov a žien. A hoci sa v niektorých špecifických situáciách môže zdať, že tieto stereotypy majú základ v realite, ukazujú sa ako problematické, keď sa predpokladá, že by mali byť automaticky uplatňované na všetkých mužov a ženy.

To vedie k materiálnemu i psychologickému

obmedzovaniu, ktoré bráni mužom a ženám robiť slobodné rozhodnutia a plne si uplatňovať svoje práva. V priebehu dejín sa obsah rodových stereotypov menil s ohľadom na spoločenské zmeny vo vzťahoch medzi ženami a mužmi. Napriek tomu sú naďalej hlavnou príčinou udržiavania nerovného vzťahu medzi mužmi a ženami a vytvárajú východisko pre rodovú diskrimináciu, ktorá vedie

MINISTERSTVO PRÁCE,
SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

prevažne k znevýhodňovaniu,
resp. diskriminácii žien.

Indikátor	Ženy		Muži		Rodový rozdiel	
	SK	EU28	SK	EU28	SK	EU28
Trh práce						
Miera zamestnanosti (v %, 20 – 64 rokov, 2018, Eurostat)	65,3	66,7	79,8	79,2	14,5	12,5
Miera zamestnanosti (v %, 15 – 64 rokov, 2018, Eurostat)	61,9	63,6	74,4	74,1	12,5	10,5
Miera zamestnanosti mladých (v %, 15 – 24 rokov, 2018, Eurostat)	20,4	33,4	34,2	37,8	13,8	4,4
Miera zamestnanosti rodičov detí do 6 rokov (vek najmlad. dieťaťa) (v %, 55 – 64 rokov, 2018, Eurostat)	42,6	63,1	92,4	91	49,8	27,9
Miera nezamestnanosti (v %a aktívnej populácie, 2018, Eurostat)	7	7,2	6,2	6,8	0,8	0,4
Miera nezamestnanosti mladých (v %, 15 – 24 rokov, 2017, Eurostat)	16,3	14,8	14,8	16,3	1,5	
Index rodovej segregácie v zamestnaniach (index z intervalu 0 – 50 v %; 2017, EK*)					29,4	24
Index rodovej segregácie v sektoroch (index z intervalu 0 – 50 v %; 2017, EK*)					23,5	18,8
Počet odpracovaných rokov (Eurostat, 2018)	31,6	36,5	33,7	38,6	2,1	2,1
Prijem						
Rodový mzdový rozdiel a priemerná hodinová mzda (v % hodinovej mzdy; 2018, Trexima pre SK / Eurostat pre EU28)	6,26		7,64		18,0	16
Priemerná hrubá mesačná mzda v neupravenej forme (v €, RMR v %; 2018, Trexima)	1 015		1 303		22,1	-
Priemerná hodinová mzda v podnikateľskej sfére (v €, RMR v %; 2018, Trexima)	6,33		7,06		10,4	-
Priemerná hodinová mzda v podnikateľskej sfére (v €, RMR v %; 2018, Trexima)	6,23		7,72		19,3	-
Priemerný rodový rozdiel v dôchodkoch (v %, veková skupina 65-79 rokov, 2017, EK)					8,8	35,7
Vzdelanie						
Podiel populácie vo veku 25 – 64 rokov s vysokoškolským vzdelaním (v %; ISCED 5-8, 2018, Eurostat)	26,5	33,4	19,8	29,5	- 6,7	-3,9
Podiel populácie vo veku 25 – 64 rokov s vyšším stredoškolským vzdelaním (v %; 2018, Eurostat)	63,7	44,3	72,9	47,9	9,2	3,6
Skorý odchod zo vzdelávania – populácia vo veku 18 – 24 rokov s nižším ako stredoškolským vzdelaním (v %, ISCED 0-2; 2018, Eurostat)	9,6	8,9	8,7	12,3	0,9	-3,4
Mladí ľudia vo veku 15 – 24 rokov mimo zamestnania i vzdelávania – NEET (v %, 2018, Eurostat)	12	10,8	8,4	10	3,6	0,8
Chudoba						
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch (v %, 2017, EU SILC, Eurostat)	12,3	17,6	12,4	16,3	-0,1	1,3
Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi (v %, 2017, EU SILC, Eurostat)	17,5	26,3	17,5	24,9	0	1,4
Podiel ľudí žijúcich v domácnostiach s nízkou intenzitou práce (v %, populácia 18 – 59 rokov, 2017, EU SILC, Eurostat)	4,7	10,8	5	9,7	-0,3	1,1
Miera závažnej materiálnej deprivácie (v %, 2016, EU SILC, Eurostat)	6,8	6,8	7,2	6,4	-0,4	0,4
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (v %, 2017, EU SILC, Eurostat)	16,2	23,3	16,3	21,6	-0,1	1,7

Súhrn indikátorov rodovej rovnosti za rok 2018 (alebo najbližší dostupný rok)

* European Commission, 2018: 2018 Report on equality between women and men in the EU.

** EIGE: Európsky inštitút rodovej rovnosti (European Institute for Gender Equality, <http://eige.europa.eu/genderstatistics/dgs>)

Vysvetlivky: Rodový rozdiel = hodnoty mužov mínus hodnoty žien v percentuálnych bodoch (p. b.), ak nie je uvedené inak. Negatívny rozdiel znamená rozdiel v prospech žien. Zeleným sú vyznačené výsledky, kde dosahujeme lepšiu úroveň ako je priemer v EÚ. Naopak, tmavooranžové označenie je pre tie rozdiely, ktoré výrazne prekračujú priemer EÚ. Podrobnejšia analýza niektorých rozdielov je uvedená v nasledujúcom texte

Rodový mzdový rozdiel patrí k najviac sledovaným a diskutovaným prejavom rodovej nerovnosti a diskriminácie na trhu práce.

Z hľadiska legislatívnej úpravy napĺňa SR očakávané požiadavky stanovené EÚ. **V roku 2007 bol v rámci novelizácie Zákonníka práce doplnený dôležitý paragraf § 119a, ktorý v legislatíve**

zakotvuje rovnakú mzdu za rovnakú prácu a za prácu rovnakej hodnoty pre ženy a mužov.

Napriek vyhovujúcej legislatíve je však nutné konštatovať, že na Slovensku pretrvávajú značné rozdiely v odmeňovaní žien a mužov.

Od vstupu do EÚ sa rodový mzdový rozdiel podstatne znížil, v súčasnosti predstavuje stále okolo 18 %.

Regionálne rozdiely pri rodovom mzdovom zárobku naznačujú, že najmenší rozdiel je v regiónoch najnižšími priemernými mzdami. Najvyšší rozdiel vykazujú samosprávne kraje s priemyselnou štruktúrou najmä automobilového a strojárkeho priemyslu, ktorý na seba viaže typicky mužské pracovné miesta.

SPOLUŽITIE

SPOLUŽITIE

Sedemkrát viac žien ako mužov žije samých s dieťaťom. Pri pohľade na spôsob života žien a mužov - v pároch, slobodne, s deťmi alebo bez detí - je vidno mnoho rozdielov.

Ďalšou skupinou, v ktorej sú veľké rozdiely medzi ženami a mužmi sú jednotlivci starší ako 65 rokov: podiel starších žien, ktoré žijú samé u nás (35%, EÚ 40,4 %) bol viac ako dvakrát väčší ako podiel mužov (11,7%, EÚ 19,9 %). V pároch žije v EÚ 45,1 % žien a 48,4 % mužov vo veku 15, na Slovensku je ten podiel nižší ako v EÚ, 34,5% žien a 36,8% mužov.

ZDRAVIE

Muži žijú menej zdravo, napriek tomu, že športujú pravidelnejšie.

Ženy sa o svoje zdravie starajú preventívne viac ako muži.

V EÚ konzumuje alkohol na pravidelnej báze väčší podiel mužov ako žien (38 % mužov vo veku 18 a viac rokov v porovnaní s 23 % žien v roku 2014), u nás je to percento nižšie, 25,8% mužov a 7,6% žien.

MINISTERSTVO PRÁCE,
SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

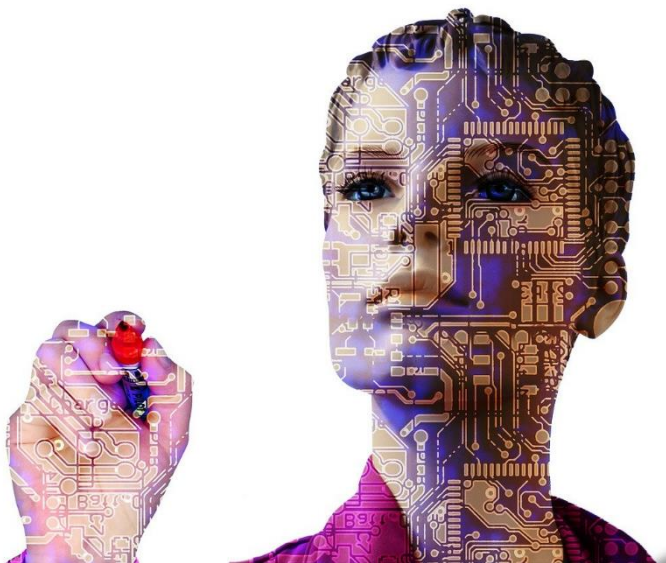
EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

V EÚ aj na Slovensku je väčší podiel fajčiarov mužov ako žien, u nás fajčí takmer každý tretí muž (31,2%), žien fajčí o polovicu menej (16,1%). V EÚ 24 % mužov vo veku 18 a viac rokov sú denní fajčiari v porovnaní so 16 % žien.

VZDELANIE

FYZICKÁ AKTIVITA

Pri pohľade na úroveň dosiahnutého vzdelania v EÚ sa objavujú rozdiely medzi ženami a mužmi na vyššom stupni vzdelania. Takmer

MINISTERSTVO PRÁCE,
SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

rovnaký podiel žien aj mužov v EÚ vo veku 25-64 rokov (22 % žien a 23 % mužov) malo v roku 2017 dokončený maximálne nižší stupeň vzdelania (nižšie stredoškolské vzdelanie). Na Slovensku je vzdelanostná úroveň lepšia, iba 7,3% mužov a 9,8% žien má nižšiu úroveň vzdelania, čo môže súvisieť aj so štruktúrou škôl a vzdelávacieho systému u nás. Menší podiel žien (44 %) ako mužov (48 %) v EÚ úspešne ukončil maximálne stredný stupeň vzdelania (vyššie stredoškolské vzdelanie alebo nadstavbové neuniverzitné vzdelanie).

ŽENY A TRH PRÁCE NA SLOVENSKU: ŠPECIFIKÁ A SÚVISLOSTI

Rodové rozdiely na trhu práce ostávajú i v súčasnosti najviditeľnejším dôkazom nerovnosti medzi mužmi a ženami v našej spoločnosti. Napriek zákonom, ktoré majú zabezpečovať zákaz diskriminácie a rovnaké

zaobchádzanie, analýzy a štatistiky ukazujú, že ženy sú naďalej znevýhodňované v prístupe k pracovným pozíciám a ku kariérnemu rastu, hoci ich vzdelanostná úroveň je dokonca vyššia ako u mužov.

Znevýhodnená pozícia žien v pracovnom procese je v slovenských podmienkach spôsobená následkom niekoľkých navzájom sa ovplyvňujúcich faktorov. Patrí k nim tradičné rozdelenie rodových rolí a s nimi spojených predstáv o práci vhodnej pre mužov a ženy a rodovo nerovnomerné rozdelenie starostlivosti o deti,

domácnosť a závislých členov a členky rodiny, nedostatok vyrovnávacích a proaktívnych opatrení ako sú opatrenia na podporu kariérneho postupu žien a opatrenia na zosúladenie rodinného a pracovného života, najmä nedostatok flexibilných foriem práce pre matky malých detí či nedostupnosť služieb starostlivosti o deti a závislých členov a členky rodiny.

Znevýhodnená pozícia žien na trhu práce sa najmä-kantnejšie prejavuje v nasledujúcich oblastiach:

MINISTERSTVO PRÁCE,
SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

- **horizontálna segregácia:** prejavuje sa vysokou zamestnanosťou žien najmä v oblastiach národného hospodárstva s nízkou úrovňou platového ohodnotenia.
- **sektorová segregácia:** ženy sa sústreďujú viac vo verejnom sektore a muži najmä v súkromnom sektore;
- **vertikálna segregácia:** tzv. sklený strop, ktorý limituje možnosti žien dosiahnuť na vyššie, prípadne najvyššie (a najlepšie odmeňované) pozície v oblasti, v ktorej pracujú.
- rozdiely v odmeňovaní v neprospech žien v rámci rovnakých alebo porovnateľných pracovných pozícií,
- nerovnosti v zodpovednosti za chod domácnosti a rodiny – ženy musia venovať

- nepomerne viac času neplatenej práci zameranej na starostlivosť o deti, členov rodiny

- a domácnosť,
- viacnásobná diskriminácia napr. z hľadiska veku, rodinného stavu resp. počtu detí a ich veku, etnického a rasového pôvodu, zvyšuje rodové rozdiely v zárobkoch;
- „mužský model“ pracovného trhu a jeho systému odmeňovania, prispôbený mužskému životnému cyklu a potrebám.

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

Dopytovo-orientovaný projekt
VZDELÁVANÍM PROTI DISKRIMINÁCII U ŽIAKOV A ŠTUDENTOV

**sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu
a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci
Operačného programu Ľudské zdroje.**

**Kód projektu: 312041Z203, Operačný program Ľudské zdroje, výzva OP ĽZ DOP 2018/4.1.2/01,
Projekt sa realizuje od 1.1. 2021 do 30.6. 2023,**

Realizácia: EQUILIBRIUM EUROPE o. z., Železničná 1190/40 98601 Filákov, Bratislava

Kontakty: equilibriumeurop@gmail.com, 0948 391 627,

www.employment.gov.sk

www.esf.gov.sk